

1. Δημοσθένους, Κατ' Ἀριστογείτονος 15-17.4 [ΘΕΜΑ 14591]

Στον λόγο αυτό ο Αριστογείτονας κατηγορείται ότι, αν και οφειλέτης προς το κράτος, ασκεί κανονικά τα πολιτικά του δικαιώματα ενώπιον της Εκκλησίας. Αφού επισημάνθηκε η ευθύνη των δικαστών να διατηρήσουν με την απόφασή τους την αξιοπιστία και το κύρος τους, καθώς η ενοχή του κατηγορουμένου είχε ήδη αποδειχτεί, ο ομιλητής εκθέτει τη στάση του Αριστογείτονα απέναντι στους νόμους της πόλεως.

Ἄπας ὁ τῶν ἀνθρώπων βίος, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κἄν μεγάλην πόλιν οἰκῶσι κἄν μικράν, φύσει καὶ νόμοις διοικεῖται. Τούτων δ' ἡ μὲν φύσις ἐστὶν ἄτακτον καὶ κατ' ἄνδρ' ἴδιον τοῦ ἔχοντος, οἱ δὲ νόμοι κοινὸν καὶ τεταγμένον καὶ ταῦτο πᾶσιν. Ἡ μὲν οὖν φύσις, ἂν ἦ πονηρά, πολλάκις φαῦλα βούλεται· διόπερ τοὺς τοιούτους ἐξαμαρτάνοντας εὐρήσετε. Οἱ δὲ νόμοι τὸ δίκαιον καὶ τὸ καλὸν καὶ τὸ συμφέρον βούλονται, καὶ τοῦτο ζητοῦσιν, καὶ ἐπειδὰν εὐρεθῆ, κοινὸν τοῦτο πρόσταγμ' ἀπεδείχθη, πᾶσιν ἴσον καὶ ὅμοιον, καὶ τοῦτ' ἔστι νόμος. Ὡς πάντας πείθεσθαι προσήκει διὰ πολλά, καὶ μάλιστα' ὅτι πᾶς ἐστὶ νόμος εὖρημα μὲν καὶ δῶρον θεῶν, δόγμα δ' ἀνθρώπων φρονίμων, ἐπανόρθωμα δὲ τῶν ἐκουσίων καὶ ἀκουσίων ἀμαρτημάτων, πόλεως δὲ συνθήκη κοινή, καθ' ἣν πᾶσι προσήκει ζῆν τοῖς ἐν τῇ πόλει. Ἀλλὰ μὴν ὅτι νῦν Ἀριστογείτων τοῖς μὲν τῆς ἐνδείξεως δικαίους ἅπασιν ἐάλωκεν, ἕτερος δ' οὐδὲ εἷς ἔστιν ἀνεκτὸς αὐτῷ λόγος, περὶ τούτων ῥάδιον διδάξαι.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

ἄτακτος-ον : ο χωρίς τάξη, ο ακανόνιστος.

τὸ δόγμα: η γνώμη, η απόφαση.

ἡ ἐνδείξις: η υποβολή καταγγελίας εναντίον κάποιου.

ἀλίσκομαι (πρκ. ἐάλωκα) : εἶμαι ἐνοχος.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1 [Τ.Θ.]. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «*Ἄπας ὁ τῶν ἀνθρώπων ... καὶ τοῦτ' ἔστι νόμος.*».

Μονάδες 20

A2. Ποιά η διαφορά της φύσης από τους νόμους με βάση το κείμενο;

Μονάδες 10

B1. Να γράψετε την γενική και δοτική πληθυντικού των παρακάτω πτωτικών του κειμένου : *φύσει, ἀνδρ', πᾶσιν, ἐπανόρθωμα, συνθήκη.* (μονάδες 5)

B2. Να γράψετε το απαρέμφατο των παρακάτω ρηματικών τύπων του κειμένου στο ίδιο γένος και στον ίδιο αριθμό : *οἰκῶσι, διοικεῖται, εὐρεθῆ, ἔστι, ἐάλωκεν.* (μονάδες 5)

Μονάδες 10

Γ1 [Τ.Θ.]. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων του κειμένου:

<i>ἄτακτον:</i> είναι	στο
<i>ἔξαμαρτάνοντας:</i> είναι	στο
<i>πᾶσιν:</i> είναι	στο
<i>ζῆν:</i> είναι	στο
<i>Ἄριστογείτων:</i> είναι	στο

(μονάδες 5)

Γ2 [Τ.Θ.]. «*Ἡ μὲν οὖν φύσις, ἂν ἧ πονηρά, πολλάκις φαῦλα βούλεται*»: Ο ομιλητής διατυπώνει έναν υποθετικό συλλογισμό θέλοντας να εκφράσει μία διαχρονική άποψη. Να διακρίνετε την υπόθεση από την απόδοση (μονάδες 2) και να αναγνωρίσετε το είδος του υποθετικού λόγου τεκμηριώνοντας την απάντησή σας (μονάδες 3).

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A1.

Όλος ο βίος των ανθρώπων, άνδρες Αθηναίοι, είτε μεγάλη πόλη, είτε μικρή κατοικούν, κανονίζεται από την φύση και τους νόμους. Από τα δύο δε αυτά στοιχεία, η μεν φύση είναι κάτι ακανόνιστο και για κάθε άτομο ανάλογο προς εκείνον που τό έχει, οι δε νόμοι είναι στοιχείο κοινό, έχει ήδη κανονιστεί και είναι το ίδιο για όλους. Η μεν λοιπόν φύση, αν είναι κακή, πολλές φορές επιδιώκει το κακό· γι' αυτό θα δείτε, ότι οι άνθρωποι αυτού του είδους διαπράττουν σφάλματα. Οι δε νόμοι το δίκαιο και το καλό και το ωφέλιμο θέλουν και όταν αυτό βρεθεί, γίνεται κανόνας γενικός, ίσος και όμοιος για όλους και αυτός είναι ο νόμος.

[Σε αυτόν όλοι πρέπει να υπακούουν για πολλούς λόγους και προπάντων διότι κάθε νόμος είναι μεν εύρημα και δώρο των θεών, απόφαση δε σωφρόνων ανθρώπων, επανόρθωση των εκουσίων και ακουσίων σφαλμάτων, συμφωνία κοινή της πόλεως, σύμφωνα προς την οποία πρέπει να ζουν όλοι όσοι ζουν στην πόλη. Εξ άλλου για το ότι ο Αριστογείτονας είναι ένοχος σύμφωνα με όλα τα άρθρα του ποινικού δικαίου που αναφέρω στην καταγγελία μου και ότι ουδείς λόγος πρέπει να του επιτραπεί, αυτό είναι εύκολο να σάς το εξηγήσω.]

A2.

Ο Δημοσθένης στο παρόν κείμενο κάνει την αυτονόητη και έλλογη διάκριση μεταξύ νόμου και φύσης. Η φύση είναι άναρχη και έμφυτη προς το ζώδες μέρος του ανθρώπου, γι' αυτό και διαφοροποιείται από άνθρωπο σε άνθρωπο. Οι νόμοι, όμως, είναι αποτέλεσμα της σύμφυτης ορμής του ανθρώπου για πολιτισμένη κοινωνία και έλλογη διαδικασία σύμφωνα με την οποία προστατεύονται τα αγαθά, οι αρχές, οι αξίες και η προοπτική βελτίωσης των ανθρώπων ατομικά και συλλογικά. Γι' αυτό και οι νόμοι είναι κοινοί για όλους και αδιαπραγμάτευτοι.

B1.

ΓΕΝΙΚΗ ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΥ	ΔΟΤΙΚΗ ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΥ
φύσεων	φύσειςιν
άνδρων	άνδράσι
πάντων	πᾶσιν
ἐπανορθωμάτων	ἐπανορθώμασιν
συνθηκῶν	συνθήκαις

B2.

ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ
οἰκεῖν
διοικεῖσθαι
εὐρεθῆναι
εἶναι
ἔαλωκέναι

Γ1.

ἄτακτον: είναι κατηγορούμενο στο (υποκείμενο) **φύσις** (από το **ἐστίν**).

ἔξαμαρτάνοντας: είναι κατηγορηματική μετοχή στο (αντικείμενο) **τούς τοιούτους** (από το **εὐρήσετε**).

παῖσιν: είναι ετερόπτωτος προσδιορισμός (δοτική αντικειμενική) στο/στα **ἴσον και ὅμοιον**.

ζῆν: είναι υποκείμενο στο ρήμα **προσῆκει** (τελικό απαρέμφατο).

Ἄριστογείτων: είναι υποκείμενο στο ρήμα **ἔαλωκεν**.

Γ2.

Υπόθεση: **ἂν (ἢ φύσις) ἤ πονηρά** (ἂν + υποτακτική)

Απόδοση: **Ἡ μὲν οὖν φύσις πολλάκις φαῦλα βούλεται** (οριστική ενεστώτα)

Ο υποθετικός λόγος δηλώνει την αόριστη επανάληψη στο παρόν και στο μέλλον, δηλαδή κάτι διαχρονικό.

2. Λυσίου, Κατὰ Ἀγοράτου ἐνδείξεως 8-10 [ΘΕΜΑ 14594]

Ο κατηγορος υποστηρίζει σε λόγο που εκφωνεί στην Ηλιαία ότι ο Αγόρατος, εξυπηρετώντας τα σχέδια των Τριάκοντα, προκάλεσε τη θανάτωση του εξαδέλφου του, του Διονυσίδωρου, και άλλων δημοκρατικών στρατηγών. Εδώ αναφέρεται στα γεγονότα πριν την τελική παράδοση της Αθήνας και τις διαπραγματεύσεις με τους Σπαρτιάτες.

Ότε γὰρ ἡ πρώτη ἐκκλησία περὶ τῆς εἰρήνης ἐγίγνετο καὶ οἱ παρὰ Λακεδαιμονίων ἦκοντες ἔλεγον, ἐφ' οἷς ἔτοιμοι εἶεν τὴν εἰρήνην ποιεῖσθαι Λακεδαιμόνιοι, εἰ κατασκαφεῖν τῶν τειχῶν τῶν μακρῶν ἐπὶ δέκα στάδια ἑκατέρου, τότε ὑμεῖς τε, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὐκ ἠνέσχεσθε ἀκούσαντες περὶ τῶν τειχῶν τῆς κατασκαφῆς, Κλεοφῶν τε ὑπὲρ ὑμῶν πάντων ἀναστὰς ἀντεῖπεν ὡς οὐδενὶ τρόπῳ οἷόν τε εἶη ποιεῖν ταῦτα. Μετὰ δὲ ταῦτα Θηραμένης, ἐπιβουλεύων τῷ πλήθει τῷ ὑμετέρῳ, ἀναστὰς λέγει ὅτι, ἐὰν αὐτὸν ἔλησθε περὶ τῆς εἰρήνης πρεσβευτὴν αὐτοκράτορα, ποιήσειν ὥστε μῆτε τῶν τειχῶν διελεῖν μῆτε ἄλλο τὴν πόλιν ἐλαττῶσαι μηδέν· οἷοιτο δὲ καὶ ἄλλο τι ἀγαθὸν παρὰ Λακεδαιμονίων τῇ πόλει εὐρήσεσθαι. Πεισθέντες δὲ ὑμεῖς εἴλεσθε ἐκεῖνον πρεσβευτὴν αὐτοκράτορα, ὃν τῷ προτέρῳ ἔτει στρατηγὸν χειροτονηθέντα ἀπεδοκιμάσατε, οὐ νομίζοντες εὖνουν εἶναι τῷ πλήθει τῷ ὑμετέρῳ.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

ἀνίσταμαι (ἀόρ. ἀνέστην > μτχ. ἀναστὰς) : σηκώνομαι στο βήμα.

ἐπιβουλεύω : σχεδιάζω κακό σε κάποιον.

οἷόν τ' ἔστι : εἶναι δυνατόν .

τὸ πλήθος τὸ ὑμετέρον : το δημοκρατικό σας πολίτευμα .

διαιωῶ : κατεδαφίζω .

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. [Τ.Θ.] Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «**Μετὰ δὲ ταῦτα Θηραμένης ... τῷ πλήθει τῷ ὑμετέρῳ**».

Μονάδες 20

A2. Με βάση το αρχαίο κείμενο ποιόν ρόλο ανέλαβε ο Θηραμένης και ποιός ο κίνδυνος αυτού σύμφωνα με όσα λέει ο κατήγορος;

Μονάδες 10

B1. Να γράψετε το απαρέμφατο του αορίστου Β' των κάτωθι ρημάτων του κειμένου στην ίδια φωνή : *ἔλεγον, κατασκαφεῖν, ἀναστὰς, ἔλησθε, Πεισθέντες.*

B2. Να μεταφέρετε τα κάτωθι πτωτικά του κειμένου στον άλλον αριθμό, διατηρώντας την ίδια πτώση : *ἐκκλησία, τῶν τειχῶν, τῷ πλήθει, τι, πρεσβευτήν.*

Μονάδες 10

Γ1 [Τ.Θ.]. «*τῶν τειχῶν, πάντων, τῷ πλήθει, τὴν πόλιν, πρεσβευτήν, εὖνουν*»: Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων του κειμένου.

<i>τῶν τειχῶν:</i> είναι	στο
<i>πάντων:</i> είναι	στο
<i>τῷ πλήθει:</i> είναι	στο
<i>τὴν πόλιν:</i> είναι	στο
<i>πρεσβευτήν:</i> είναι	στο
<i>εὖνουν:</i> είναι	στο

(μονάδες 6)

Γ2 [Τ.Θ.]. «*ἐφ' οἷς ἔτοιμοι εἶεν τὴν εἰρήνην ποιῆσθαι Λακεδαιμόνιοι*», «*ὥς οὐδενὶ τρόπῳ οἷόν τε εἶη ποιεῖν ταῦτα*»: Να αναγνωρίσετε τη συντακτική λειτουργία των δύο προτάσεων και να δικαιολογήσετε τον τρόπο εκφοράς τους. (μονάδες 4)

Μονάδες 10

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A1.

[Όταν έγινε η πρώτη συνέλευση για το ζήτημα της ειρήνης, και οι απεσταλμένοι των Λακεδαιμονίων δήλωσαν τους όρους με τους οποίους οι Λακεδαιμόνιοι ήταν προετοιμασμένοι να συνάψουν ειρήνη, - υπό τον όρο δηλαδή ότι τα Μακρά Τείχη θα κατεδαφίζονταν σε έκταση δέκα σταδίων το καθένα, αρνηθήκατε τότε, άνδρες Αθηναίοι, να δώσετε την συγκατάθεσή σας σε ό,τι ακούσατε σχετικά με την κατεδάφιση των τειχών, και τότε ο Κλεοφών σηκώθηκε και διαμαρτυρήθηκε εξ ονόματος όλων σας ότι σε καμία περίπτωση δεν μπορούσε να γίνει αυτό το πράγμα.]

Μετά από αυτά σηκώθηκε και ο Θηραμένης, ο οποίος συνωμοτούσε εναντίον της δημοκρατίας σας, και είπε ότι, αν τον διορίζατε πρεσβευτή για την ειρήνη με απόλυτη εξουσία, θα κανονίσει να μην γίνει ούτε κατεδάφιση των τειχών ούτε άλλη μείωση της πόλης· και ότι πίστευε πως θα επινοούσε κάτι για να πάρει από τους Λακεδαιμόνιους κάτι καλύτερο για την πόλη. Αφού σας έπεισε, τον διορίσατε πρεσβευτή με απόλυτη εξουσία, τον άνθρωπο που τον προηγούμενο χρόνο μετά την εκλογή του σε στρατηγό, τον είχατε απορρίψει μετά από εξονυχιστικό έλεγχο, επειδή τον κρίνατε ως άπιστο στη δημοκρατία σας.

A2.

Ο Θηραμένης κατάφερε και έπεισε τους συμπολίτες του μέσα στην συνέλευση να αποσταλεί ως πρεσβευτής των Αθηναίων στην Σπάρτη, ώστε να συνάψει ειρήνη μαζί τους και να αποτρέψει την κατεδάφιση των τειχών και οποιαδήποτε ζημία για την πόλη. Μάλιστα, οι Αθηναίοι τόν όρισαν πρεσβευτή «αυτοκράτορα», πράγμα που διέφερε ως αξίωμα, καθώς αυτό δήλωνε πως είχε την απόλυτη δικαιοδοσία να ρυθμίσει τα πάντα-ακόμη και πόλεμο ή ειρήνη-κατά το δοκούν.

Ο κατηγορος επισημαίνει την αντίφαση στην οποία έπεσαν οι Αθηναίοι, καθώς ήδη γνώριζαν τα πολιτικά του φρονήματα και ήδη τόν είχαν καθαιρέσει προηγουμένως από το αξίωμα του στρατηγού για αυτόν τον λόγο.

B1.

ἔλεγον : εἰπεῖν

κατασκαφεῖν : κατασκαφῆναι

ἀναστᾶς : ἀναστῆναι

ἔλησθε : ἐλέσθαι

Πεισθέντες : πιθέσθαι.

B2.

ἐκκλησία : ἐκκλησίαι

τῶν τειχῶν : τοῦ τείχους

τῷ πλήθει : τοῖς πλήθεσι

τι : τινα

πρεσβευτήν : πρέσβεις.

Γ1.

- **τῶν τειχῶν**: είναι ετερόπλωτος προσδιορισμός (γενική αντικειμενική) στο **κατασκαφῆς**.
- **πάντων**: είναι κατηγορηματικός προσδιορισμός στο **ὑμῶν**.
- **τῷ πλήθει**: είναι αντικείμενο στη μετοχή **ἐπιβουλεύων**.
- **τὴν πόλιν**: είναι αντικείμενο στο απαρέμφατο **ἐλαττώσαι**.
- **πρεσβευτήν**: είναι κατηγορούμενο στο αντικείμενο **ἐκεῖνον** (από το εἴλεσθε).
- **εὐνοῦν**: είναι κατηγορούμενο στο υποκείμενο του εἶναι (ενν. ἐκεῖνον).

Γ2.

ἐφ' οἷς ἔτοιμοι εἶεν τὴν εἰρήνην ποιῆσθαι Λακεδαιμόνιοι: Η δευτερεύουσα (ονοματική) πρόταση είναι αντικείμενο στο **ἔλεγον** (πλάγια ερώτηση) και εκφέρεται με ευκτική πλαγίου λόγου, επειδή το ρήμα εξάρτησης είναι ιστορικού χρόνου (παρατατικός).

ὡς οὐδενὶ τρόπῳ οἷόν τε εἶη ποιεῖν ταῦτα: Η δευτερεύουσα (ονοματική) πρόταση είναι αντικείμενο στο **ἀντεῖπεν** (ειδική πρόταση) και εκφέρεται με ευκτική πλαγίου λόγου, επειδή το ρήμα εξάρτησης είναι ιστορικού χρόνου (ἀόριστος).